

Nr 227.

Av herr **Olsson, Oscar**, om utbytande av en förste postexpeditörsbefattning mot en aktuarietjänst för handhavandet av generalpoststyrelsens bibliotek.

Kungl. Maj:t tar i sin proposition nr 393 avstånd från generalpoststyrelsens anhängan, att dess arkiv och bibliotek måtte komma att förestås av aktuarie i stället för, som för närvarande, av förste postexpeditör. Sid. 22—23 i propositionen upptar motiveringen för generalpoststyrelsens anhängan, sid. 24 upptar kommunikationsverkens lönekommittés avstyrkan och generalpoststyrelsens erinran med anledning av denna.

Det kan ej undgå att väcka förvåning, att Kungl. Maj:t i detta fall ej ansett sig kunna tillmäta vederbörande ämbetsverks synnerligen väl motiverade framställning avgörande betydelse mot lönekommitténs egentligen på inga skäl alls framförda avstyrkan. Denna innehåller nämligen endast ett framhållande av »att inom styrelserna för de övriga av kommitténs arbete berörda verken icke finnes någon befattning, som särskilt inrättats med hänsyn till uppgiften att handhava vederbörande styrelses bibliotek och arkiv, och har icke något vägande skäl synts kommittén föreligga att i detta avseende införa någon undantagsställning i fråga om generalpoststyrelsen».

Men denna undantagsställning har ju faktiskt generalpoststyrelsen haft i tio år. Vid senaste omorganisation av styrelsen fann statsutskottet det »vara av vikt, att en särskild tjänsteman finnes att tillgå för utförande av de göromål, som i första rummet skolas åligga» den då av styrelsen begärda arkivarien och bibliotekarien, ehuru det ansågs, att nämnda befattning borde uppdragas åt en förste postexpeditör. Så skedde också, och i gällande arbetsordning för kungl. generalpoststyrelsens personal § 55 återfinnes instruktion för denne tjänsteman, vars åligganden äro så krävande, att han förutsättes behöva en postexpeditör till sitt biträde. Vad det nu är fråga om är således endast, att denne tjän-

steman får den ställning som både *Kungl. Maj:t och generalpoststyrelsen* redan för tio år sedan funno skälig.

Lönekommitténs önskan om uniformitet mellan de olika kommunikationsverkens styrelser på denna punkt är det således ej möjligt att tillmötesgå; helt naturligt för övrigt med hänsyn till att det svenska postverket har ärevärdiga flerhundraåriga traditioner i motsats till de övriga jämförelsevis mycket nya verken, vilkas arkiv- och biblioteksförhållanden därför icke kunnat få samma betydelse och utveckling. Att biblioteksförhållandenas ordnande på bästa sätt för närvarande är av största vikt för generalpoststyrelsens uppgifter framgår noggsamt av den på sid. 23—24 i propositionen framförda motiveringen. Utom till denna hänvisar jag också till bilagd P. M. rörande bibliotekariens och arkivariens åligganden upprättad av sakkunnig person.

Tydligen böra arkiv och bibliotek förestås av bibliotekstekniskt utbildad person för att fylla sina uppgifter, och då är det också en mycket rimlig begäran, att denne erhåller aktuariers grad i stället för förste postexpeditörs (för jämförelsens skull må framhållas, att föreståndaren för generalpoststyrelsens statistiska kontor har förste aktuariers grad). Det kan komma att stöta på svårigheter att vid eventuell ledighet få tillräckligt kompetent sökande eller behålla en duglig innehavare av tjänsten, trots de med den föreslagna tjänstegraden förenade löneförmanerna. Större säkerhet för kompetent innehavare än för närvarande vinnes dock, och den därav föranledda ökningen av utgifterna skulle bli så pass obetydlig, endast 744 kronor, att den praktiskt taget inte kan sägas ha någon betydelse för postverkets stat.

Med stöd av vad jag sålunda anfört, hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta utbytandet av den förste postexpeditörsbefattning, vilkens innehavare är föreståndare för generalpoststyrelsens bibliotek och arkiv, mot en aktuarietjänst.

Stockholm den 3 maj 1919.

Oscar Olsson.

P. M.

Föreståndaren för Kungl. Generalpoststyrelsens arkiv och bibliotek åligger att handhava:

- 1:o. Vården av arkivet;
- 2:o. » » biblioteket;
- 3:o. Utdelning och försäljning av publikationer;
- 4:o. Försäljning av äldre handlingar (postanvisningar, makulatur, pappersavfall o. d.).

1:o. Arkivet.

Detta går tillbaka till 1660-talet, och om man frånser postmästaren Holms forskningar, torde dess äldre avdelningar utgöra en terra incognita, som väntar sina upptäckare och odlare. Otvivelaktigt nalkas dock den stund, då forskare på personhistoriens och kameralvetenskapens områden komma att uppmärksamma denna säkerligen rikt givande fyndort. Innan dess bör arkivets föreståndare ha haft tillfälle att mera grundligt sätta sig in i det föreliggande handskriftsmaterialets beskaffenhet.

Härför borde exempelvis:

a) de gamla registratur-volymererna något granskas och liksom huvudböcker m. m. *numreras* (till lättnad för forskare, som då kunna citera en handskrift: »KGps Ark. Ser. B. nr 666» o. s. v.).

b) den mycket omfattande och värdefulla samlingen av *kungliga brev* omsorgsfullt realkatalogiseras. Detta är av stor vikt, även när man inom styrelsen önskar få veta, hur ett visst ärende avgjorts under en tidigare period.

c) ett *person-* (helst även *sak-*)register upprättas över postmästare Holms omfångsrika excerpter.

d) arkivalierna ägnas mera vård med hänsyn till deras yttre. De gamla pergaments- och skinnbanden behöva noggrann och sakkunnig reparation o. s. v.

2:o. Biblioteket.

Om detta ej skall urarta till en samling slumpvis hopkomna volymer, vilkas antal icke står i ringaste förhållande till deras användbarhet eller nytta, är oundersägligt, att föreståndaren behöver ägna mycket tid och krafter häråt. Han bör kunna:

a) följa med i tidskrifter o. d.

b) genomse kataloger och ha ett öga på bokauktioner och antikvariat.

c) själv hinna ta del (om ock naturligtvis ytligt) av nykomna arbetens innehåll för att kunna giva lånesökande råd.

d) söka på olika sätt sprida kännedom om biblioteket och verka för dess utsträckta begagnande.

e) ägna vederbörlig omsorg åt den tekniska bokvården (bindning, katalogens fullbordande och vidmakthållande, lånens registrering o. s. v.).

f) tillse att samlingen ej blir enbart ett postalt fackbibliotek utan även ett bokförråd av kulturellt och historiskt intresse. Härom ha önskemål ofta framställts. Man måste här kunna studera ej enbart posten och dess utveckling, utan även postens förhållande till den övriga odlingen, dess historiska plats i utvecklingen o. s. v. Inköpas böra sålunda även större standardworks på sådana områden som svensk historia och topografi, allmän encyclopedi, juridik, språkvetenskap, kommunikationsväsende, ekonomi och statskunskap m. m.

g) korrespondera med andra institutioner och bibliotek (även utländska) i och för byten m. m.

3:o. Utdelning och försäljning av publikationer.

Hithörande göromål ha visat sig med åren få allt större omfattning. Arbetet med upprättande och vidmakthållande av utdelningslistor kräver ständigt ökad tid.

4:o. Försäljning av äldre handlinaar.

Är av stor vikt. Verksamheten tillförde år 1916 postverkets understöds-kassa kronor 11,281: —. År 1917 uppgick motsvarande inkomst till kronor 8,827:71 och år 1918 till kronor 12,575:98. Kräver brevväxling, telefonering, visningar för spekulanter o. s. v. Föreståndaren får ej stå främmande för vare sig pappersmarknaden eller den filatelistiska världen.

Arbetet på bibliotek och arkiv växer automatiskt med postverkets utveckling. Det vore därför önskligt, att plats och lön så inrättades, att kvalificerad person hade lust stanna på platsen, då skötseln genom den brist på kontinuitet, som nödvändigtvis uppstår vid personalombyten, skulle lida mycket.

Som exempel kan nämnas, att Stockholms stads statistiska kontor har ett bibliotek, skött av en 1:ste aktuarie (hans mesta tid ägnas åtminstone däråt). Samlingen är omfattande, väl ordnad, förstklassigt katalogiserad, och noggrann uppsikt hålles över bokauktioner och liknande tillfällen då inköp kunna göras.

När i Generalpoststyrelsen en fråga skall behandlas, önskas ofta material (eller utredning) från biblioteket. Härmed sammanhänger intimt den av den nuvarande föreståndaren planerade *frågobyran*.
